

УДК 811'25

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2024.848.24-37>

**DIFFICULTIES OF LITERARY TRANSLATION:
TRANSLATION STRATEGIES AND SOLUTIONS
(based on the translation of Harlan Coben's "The Match")**

**ТРУДНОЩІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ:
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ТА РІШЕННЯ
(на матеріалі перекладу твору Harlan Coben "The Match")**

Василь БЯЛИК¹, Юрій МЕЛЬНИЧУК², Олександр СОРОЧАН³

¹ доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
v.bialyk@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7428-7145>

² асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
yu.melnychuk@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0003-5864-7616>

³ асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
o.sorochan@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3617-2552>

This article explores the intricacies of literary translation and the strategies utilized in translating the lexical content of Harlan Coben's novel "The Match" into Ukrainian. The focus is primarily on phonetic, lexical-grammatical, and lexical-semantic aspects of the translation process. The study aims to uncover the techniques and transformations translators employ to reproduce the English text in Ukrainian while ensuring adequacy and fidelity to the source material.

The research uses the exhaustive selection of lexical units to analyze translation transformations, alongside a review of scholarly translation and the various approaches to

Стаття має на меті дослідити виклики художнього перекладу та стратегії, застосовані при перекладі лексичного наповнення роману Гарлана Кобена "The Match" українською мовою. Основна увага приділяється фонетичним, лексико-граматичним та лексико-семантичним аспектам процесу перекладу. У дослідженні розглядаються прийоми та трансформації, використані перекладачами при відтворенні художнього тексту з англійської мови на українську, з акцентом на важливості збереження адекватності. Для аналізу перекладацьких трансформацій застосовано доперекладаць-

---

Бялик В., Мельничук Ю., Сорочан О. Труднощі художнього перекладу: перекладацькі стратегії та рішення (на матеріалі перекладу твору Harlan Coben "The Match"). *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія*. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2024. Вип. 848. С. 24-37. DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2024.848.24-37>.

perspectives on the complexities of literary transferring text from one language to another. Descriptive methods and analysis of translation transformations were applied to study Harlan Coben's unique idiolect in detail.

The results revealed that at the lexical level, transcription (61%) and transliteration (39%) were the predominant techniques for rendering proper names. In the lexical-semantic domain, modulation (73%) and differentiation (27%) were found to be the most commonly used methods, whereas in the lexical-grammatical area, transposition (93%) was the leading strategy.

The study suggests that the most frequently employed translation methods in the examined Ukrainian translation of "The Match" are transcription, modulation, and transposition. The article provides translation variants for lexical units from the novel to ensure maximum adequacy in conveying the original content within the target language's cultural and linguistic framework.

By expanding on the content of the article, the research offers a deeper understanding of the translation process, the challenges translators face, and the strategies they use to render a literary work from English to Ukrainian. It underscores the importance of maintaining fidelity to the original text while ensuring that the translation aligns with the linguistic and cultural context of the target audience.

Keywords: *literary text, translation adequacy, translation transformations, lexical units, language levels, context.*

кий аналіз, власне перекладацький аналіз тексту, метод протоколу «міркуй вголос». Доперекладацький аналіз спрямований на висвітлення ідейно-стилістичного змісту тексту з акцентуванням уваги на особистість автора, його ідіостиль, жанрово-композиційну структуру. Перекладацький аналіз потрібен для цілісного сприйняття тексту і адекватного його відтворення у перекладі, зосередившись на шляхах подолання труднощів. Дослідження також включало огляд наукових поглядів на проблеми художнього перекладу та різні підходи до передачі тексту з однієї мови на іншу. Описовий метод та аналіз перекладацьких трансформацій було застосовано для детального вивчення ідіолекту автора оригінального тексту Гарлана Кобена.

Результати показали, що на лексичному рівні для передачі власних назв найчастіше використовувалися транскрипція (61%) та транслітерація (39%). На лексико-семантичному рівні переважали модуляція (73%) та диференціація (27%), а на лексико-граматичному рівні – транспозиція (93%).

Дослідження засвідчило, що найпоширенішими способами перекладу проаналізованого художнього тексту українською мовою є транскрипція, модуляція та транспозиція. У статті запропоновано варіанти перекладу лексичних одиниць з роману "The Match" для забезпечення максимальної адекватності передачі змісту мовою перекладу.

Отримані у процесі проведеного дослідження результати підкреслюють важливість збереження вірності оригінальному тексту при забезпеченні мовної та культурної релевантності цільової мови.

Ключові слова: *художній текст, адекватність перекладу, перекладацькі трансформації, лексичні одиниці, рівні мови, контекст.*

I. ВСТУП

Художній переклад завжди викликав інтерес у перекладознавців як в теоретичному, так і практичному аспектах. І за недовгу історію перекладознавства як науки та тривалу історію перекладу як процесу людської діяльності упродовж віків та тисячоліть, вчені сходяться на думці, що переклад взагалі, а художній особливо, носить творчий характер (згадаймо хоча б праці І. Левий, А. Сейворі чи І. Я. Франка) і є видом мистецтва (Рильський, 1975). Більше того, почасти перекладач художнього тексту мислиться як співавтор художнього твору, а оскільки при будь якому перекладі неминучі втрати змісту, то мова може йти навіть про смерть автора (Barthes, 1986), тобто спотворення авторського задуму в результаті перекладацьких деформацій (Карабан, 2007). Тому надзвичайно важливим є у цьому плані зрозуміти

онтологію перекладу, встановити та визначити його теоретичні та практичні підвалини. І не дивно, що цій проблемі присвячено багато праць у царині перекладознавства (*Ковганюк, 1968; Контілов 1971,1982; Лановик, 2006; Пермінова, 2012; 2015; Радчук, 1986; Ребрії, 2012; Чередниченко, 2007; Baker, 1992; Bassnett, 1991; Bialyk, 2016; House, 2015; Munday, 2001; Nida, Taber, 1969; Nord, 2005; Reiss, Vermeer, 2013 та ін.*), які і заклали теоретичні підвалини художнього перекладу, а висловлені думки того часу залишаються, безумовно, актуальними і в нашу добу.

Актуальність досліджування проблем художнього перекладу залишається головним чинником розпрацювання шляхів, способів та методів відтворення першотвору у цільовій мові і на сьогодні, де, окрім зазначених вище класичних праць, знаходимо безліч наукових розвідок з цієї проблеми, і тепер, як у вітчизняному, так і зарубіжному перекладознавстві (*Бондаренко, 2020; Гончаренко, 2007; Клименко, 2015; Ребрії, 2012; Шулік, 2015; Koskinen, 2020; Translation Flows, 2023; Robinson, 2023; Woodsworth, 2018 та ін.*), що ще раз підкреслює, наскільки тема перекладу художнього тексту є актуальною сьогодні.

Український художній переклад є надзвичайно важливим з огляду тих функцій, які він виконує, де серед головних із впевненістю можна виокремити його націєтворчу функцію (*Зорівчак, 2005*). Здійснюючи переклад художнього твору з іноземної мови на українську, перекладач не тільки збагачує рідну мову, досліджуючи глибини рідного слова, для адекватного відтворення змісту першотвору (*Контілов, 1972*), але й приймає рішення (*Пермінова, 2015; Levy, 2000*), випрацьовує стратегії (*Venutti, 2001*), вдається до перекладацьких трансформацій (*Bialyk, 2016*), аналізує текст перекладу (*Nord, 1991; 2005*), опираючись при цьому на теоретичні розвідки перекладацьких студій. Однак головним, на нашу думку, залишається за перекладачем прийняття перекладацьких рішень та випрацювання стратегій для адекватної передачі змісту художнього тексту у цільовій культурі.

Новизна проведеного дослідження виявляється передовсім у краудсорсингу прийняття рішень, де інформативна функція відходить на задній план, а домінантою постає функція творча. Такий підхід спрямований на те, щоб в стані глобального обміну інформацією переклад не зник і не був замінений онлайн перекладачами. Вперше на матеріалі досліджуваного тексту виявляється не індивідуально-творча особистість перекладача, а враховується колективна думка щодо прийняття стратегії перекладу та рішень адекватного відтворення першотвору.

Перекладацькі рішення тлумачимо в роботі як сукупність дій перекладача для найбільш адекватної передачі тексту оригіналу у цільовій культурі. Такі рішення потребують усвідомлено обраного перекладачем алгоритму дій для точного відтворення тексту оригіналу у мові-цілі, стратегію. Очевидно, перекладацькі рішення та стратегії мають багато спільних рис, проте останні є лише загальним недеталізованим планом досягнення головної мети у перекладі, тоді як перекладацькі рішення ближчі до конкретних прийомів, тактик, до яких вдається перекладач для досягнення цієї мети (*Venutti, 2001, с. 241*).

Сюжет роману Гарлана Кобена “The Match” (“Збіг”), використання мовних засобів для зображення ситуацій, подій, персонажів необхідно відтворити у перекладі, зберігаючи характерний для автора стиль викладу. Це не є легким завданням для перекладача, якому доводиться враховувати адекватність та еквівалентність передачі мовних засобів на усіх рівнях мови: фонетичному, лексичному, граматичному і, звичайно, стилістичному. Для вирішення труднощів перекладу потрібно також звернути увагу і на граматичні трансформації, до яких необхідно вдаватися при відтворенні першотвору.

Метою проведеного дослідження є встановлення оптимальних шляхів відтворення тексту оригіналу у цільовій культурі, зосереджуючись, передовсім, на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях, які, в свою чергу, формують і стилістичний прошарок твору. У зв'язку з поставленою метою авторами здійснюється спроба власного перекладу

тексту оригіналу, що передбачає виконання таких завдань: а) виявити особливості передачі мовних засобів художнього твору на фонетичному рівні мови; б) окреслити труднощі передачі у перекладі мовних засобів на лексичному рівні мови; в) висвітлити граматичні особливості змісту тексту оригіналу та їх відтворення в українському перекладі.

Під час написання роботи використовувались насамперед загальнонаукові методи – індукція, дедукція, синтез, систематизація. Індуктивно-дедуктивний метод виступає керівним принципом організації роботи, кожна структурна частина якої є свідченням поступу від загального до конкретного та конкретного до загального. Для адекватного відтворення оригіналу у перекладі необхідно проводити як доперекладацький, так і власне перекладацький аналіз, оскільки жоден текст неможливо перекласти, не відповівши на питання: ким написаний цей текст, кому і з якою метою адресований, яка його жанрово-композиційна структура. Перекладацький аналіз тексту необхідний для цілісного сприйняття тексту та подальшого виявлення труднощів на різних мовних рівнях та окреслення шляхів їх подолання. У статті послуговуємось також аналізом перекладацьких трансформацій – для аналізу частоти й доцільності використання конкретних трансформацій у перекладі та методом кількісних підрахунків – для узагальнення отриманих даних.

II. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

При відтворенні художнього твору у перекладі необхідно враховувати, безперечно, особливості автора твору, його стиль (ідіостиль) та власне сам сюжет. Іншими словами, перекладач вдається до доперекладацького аналізу досліджуваного художнього твору.

Американський автор трилерів і містичних романів Гарлан Кобен відомий тим, що його твори характеризуються заплутаними сюжетними лініями, які часто зосереджені на відновленні нерозгаданих або неправильно витлумачених історичних подій, вбивств чи трагічних випадків. Його книги про Вайльда стали відомими не тільки в США, а й за кордоном. Існує дев'ять екранізацій Netflix, які базуються на його книгах.

Роман «The Match» сюжетно починається з того місця, де зупинився його попередній роман «The Boy from the Woods (Хлопчик із лісу)». У першому розділі навіть людина на ім'я Вайльд є загадкою для нього самого. Його знайшли маленьким хлопчиком, який жив у джунглях десятиліття тому, не пам'ятаючи своєї історії. Коли поліція закінчила пошуки його родини, яку так і не знайшли, його віддали в прийомну сім'ю. Через тридцять років Вайльд все ще не впевнений у своєму походженні та знову живе в лісі за містом. Йому приємно бути аутсайдером, йому спокійно лише на природі, в ідеалі самому, і він не має багато стосунків з іншими людьми. Кобен описує, як Вайльд знайшов значну прогалину в доказах, які могли б дати відповідь на його справжнє походження. Однак знахідка пов'язує його як з потенційним самогубством, так і з низкою зникнень.

Захоплюючі та напружені оповіді у творах Гарлана Кобена часто містять несподівані зміни подій. У своїх творах він звертається до сучасних соціально-етичних викликів. У його роботах присутні справжні особистості, які переконливо взаємодіють у незвичайних обставинах. Автор вміло переплітає також дотепність і комізм, що врівноважує гостру емоційну насиченість. Крім того, він ефектно передає настрій і тонкощі своїх персонажів, вносячи в опис місцевий колорит. Загалом можна охарактеризувати твори Гарлана Кобена як пристрасні, хвилюючі та привабливі, оскільки вони занурюють читача у сучасний світ і його соціальні проблеми. Всі ці сюжетні характеристики неодмінно впливають на вибір мовних засобів автором та їх використання у творі для відображення основної ідеї роману.

Переклад художнього твору визначається врахуванням відповідних змін, до яких вдається перекладач, для досягнення його адекватності передачі у цільовій культурі та

відтворення ідіостилю автора. Такі зміни можуть відбуватись на різних рівнях мови: фонетичному, лексико-семантичному чи лексико-граматичному.

На фонетичному рівні мови досліджуваній текст характеризується, насамперед, використанням власних назв (імен, прізвищ, географічних назв, тощо), які необхідно передати у перекладі, зберігаючи їх автентичність, максимальну наближеність до звучання у мові оригіналу, проте не ігноруючи загальними принципами та нормами, притаманними для мови перекладу. Здавалось, що таке, на перший погляд, не складне завдання, не повинно би викликати труднощів при перекладі. Однак, перекладач уже на цьому рівні стикається із проблемою розмитості, нечіткості тверджень української мовної норми щодо передачі англійських власних назв, з одного боку, та значної варіативності їх передачі у перекладі, з іншого боку, що, зрештою, постає ще одним викликом при відтворенні у перекладі художнього твору.

Спробуємо пояснити свої спостереження та проілюструвати на прикладах.

Загалом власні назви у досліджуваному художньому творі можна представити у вигляді певної класифікації (див. Табл. 1). Як свідчать дані Таблиці 1, усі власні назви у романі можна розподілити на імена, прізвища, назви організацій, географічні назви, аббревіатури, мюзикли, телевізійні шоу, назви кафе та марки автомобілів. З них найбільш широко репрезентовані географічні назви, а аббревіатури, мюзикли, телевізійні шоу, назви кафе та марки автомобілів складають незначну кількість. Деякі із власних назв є загальновідомими, тому їх переклад не викликає труднощів, оскільки існує усталена традиція їх передачі у мові-цілі:

*“That would have been when Wilde left for **Costa Rica**” (Coben, 2022, p. 56).*

*Це було б тоді, коли Вайльд поїхав до **Коста-Ріки*** (тут і далі переклад наш – Ю. М., В. Б. і О. С.)

*“They were heading to **New Jersey**” (Coben, 2022, c. 56)*

*Вони прямували до **Нью-Джерсі**.*

Однак, залишається значна кількість власних назв, які потребують уважного та детального аналізу.

Таблиця 1

Шляхи передачі власних назв у перекладі художнього тексту

Власні назви	Англійський варіант	Український варіант
Імена	Daniel, Hester	Деніел, Гестер
Прізвища	Wilde, Carter, Crimstein	Вайльд, Картер, Кримштейн
Назви організацій	DC Dream House Construction	ДС Дрім Гаус Констракшн
Географічні назви	Sundew Avenue, Henderson, Nevada, Mahwah, Costa Rica, Ramapo, Sandhill Sage Street, New Jersey	Гендерсон, Невада, Мава, Коста Ріка, Рамапо, Сендхил Сейдж Стріт, Нью Джерсі
Абревіатури	PB, DC	П.Б., Д.К.
Мюзикли	Hamilton	Гамільтон
Телевізійні шоу	Crimstein On Crime	Кримштейн про злочини
Назви кафе	Mustang Sally’s	Мустанг Саллі
Марки автомобілів	Ford, Chevrolet	Форд, Шевроле

Імена персонажів. У творі зустрічаються імена (*Daniel, Hester, та ін.*). Існує кілька шляхів перекладу власних назв: транскрипція, транслітерація, калькування або транспозиція. Тож існує кілька варіантів перекладу прізвища *Wilde*, наприклад *Вайльд* чи *Уайльд*. Оптимальним варіантом, на нашу думку, буде скористатись транслітерацією і перекласти його як *Вайльд*, оскільки згідно останніх прийнятих норм (*Корунець, 2003, с. 92–104*) [w] передається українською як [в] (напр. Вільям, Вілсон і т. ін.), хоча існують прецеденти передачі такої власної назви і через [у] (див., напр. Oscar Wilde – Оскар Уайльд чи Уельс):

“Wilde checked his messages for the first time in months” (Coben, 2022, p. 71)

Вайльд уперше за кілька місяців перевірів свої повідомлення.

Як відомо, транслітерацію застосовують тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, українська), але літери (чи графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одній, і згідно з цими відповідностями відбувається міжмовна передача власних назв. Таким чином, транслітерація – це формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу, буквена імітація форми початкового слова (*Корунець, 2003, с. 93*). Отже, *Hester* можна перекласти як *Естер*, так як в деяких мовах, таких як французька, літера *g* не вимовляється. Однак в нашому перекладі *Hester* відтворюється як *Гестер*, оскільки перекладаємо з англійської мови, де цей звук актуальний, при цьому передаємо звук *h* українським звуком *г*, який відповідає *h*, використавши при цьому транслітерацію:

*“That had been the first time Wilde heard **Hester’s** voice” (Coben, 2022, p. 77)*

*Тоді Вайльд вперше почув голос **Гестер**.*

Daniel ми перекладаємо як *Деніел*, хоча також розглядався варіант *Даніель* або *Дейніел*. Очевидно такий варіант перекладу є максимально наближеним як для вихідного тексту, так і для цільового тексту, зважаючи на орфоепічну норму української мови.

*“More to the point, we know you visited the home of **Daniel** and Sofia Carter” (Coben, 2022, p. 263).*

*Більше того, ми знаємо, що ви відвідували будинок **Деніела** та Софії Картер.*

Прізвища. Прізвища перекладені також за принципом транскрипції, наприклад: *Carter – Картер – “Daniel **Carter** is my biological father” (Coben, 2022, p. 273)*

*Деніел **Картер** — мій рідний батько.*

*“Hester **Crimstein** is here to see you” (Coben, 2022, p. 264)*

*Гестер **Кримштейн** тут, щоб побачитись з вами.*

Ми обрали цей варіант, так як він, на нашу думку, більше відповідає сутності персонажу (пор., напр.: *Ейніштейн*), ніж транслітерований варіант *Крімштейн*.

Географічні назви. Географічні назви перекладені як за допомогою транслітерації, так і за допомогою транскрипції. Транслітерація була використана з назвами, які є загально відомими і прийнято вживати їх саме так:

*“Daniel Carter, age sixty-one, of **Henderson, Nevada**” (Coben, 2022, p. 16).*

*Деніел Картер, шістдесят один рік, з **Гендерсона, штат Невада**.*

У цьому перекладі витлумачуємо для читача, що Невада є адміністративною одиницею США, а місце проживання персонажа передаємо адаптивним транскодуванням. Однак, деякі власні назви можна передавати, використовуючи переважно транскрипцію. Таким чином, для передачі місцевого колориту та досягнення очуження перекладу вдаємось до транскрипції чи транслітерації (напр. *Sundew Avenue, Mahwah* передаємо як *Сандью Авеню, Мава*):

*“Wilde followed him back to the ranch on **Sundew Avenue**” (Coben, 2022, p. 17)*

*Вайльд пішов за ним назад до ранчо на **Сандью Авеню**.*

*“If parents in the **Mahwah** area wanted to make sure that their offspring came home at sunset...” (Coben, 2022, p. 11).*

*Якби батьки в районі **Мава** хотіли переконатися, що їхні дітища повертаються додому на заході сонця....*

Організації. В опрацьованому нами художньому тексті ми зустріли тільки одну назву організації – *DC Dream House Construction*. Ми вирішили її передати як *ДК Дрім Хаус Констракшн*, передаючи у перекладі транслітерацією навіть аббревіатуру, яку здебільшого перекладають розгорнутою дефініцією або описом, оскільки із контексту твору читачу стає цілком зрозуміло, на що вказує ця аббревіатура (*DC* – домобудівна/будівельна компанія).

*“For twenty-five years, **DC Dream House Construction** has designed, built, and sold top-quality, top-value homes that are personalized to meet your needs and dreams” (Coben, 2022, c. 12)*

*Протягом двадцяти п'яти років **ДК Дрім Гаус Констракшн** проектувала, побудовані та продані будинки найвищої якості та вартості, які персоналізовані відповідно до ваших потреб і мрії.*

Очевидно, у цьому випадку автор має на увазі домобудівну компанію – ДК. Хоч таке скорочення не характерне для української мови у такому контексті, проте адекватно відбиває зміст повідомлення у художньому тексті.

Абревіатури. Абревіатури загалом перекладаються розгорнутою дефініцією, але в нашому випадку були перекладені за допомогою транскрипції. В оригіналі, як бачимо, вони написані без крапок:

*“His closest match was someone with the initials **PB**, whom the site described as a second cousin” (Coben, 2022, c. 14)*

*Його найближчим партнером був хтось з ініціалами **П.Б.**, якого сайт описав як троюрідного брата.*

*“This account went by the initials **DC**” (Coben, 2022, c. 15)*

*Цей обліковий запис йшов під ініціалами **Д.К.***

Ми вважаємо за потрібне поставити крапки після кожної літери, адже тільки таким чином можна їх привести у відповідність до норм української мови.

Мюзикли. Під час перекладу нам довелось перекладати назви мюзиклів:

*“Did you get that line from **Hamilton**?” (Coben, 2022, c. 16),*

*Ти взяла цю фразу з **Гамільтона**?,*

Марки автомобілів:

*“... a sixties themed diner located inside a **Ford** car dealership” (Coben, 2022, c. 19).*

Традиційно такі загальнозживані власні назви мають усталену традицію їх передачі в українській мові і тому не становлять особливих труднощів для їх відтворення у цільовій культурі.

Назви кафе. У досліджуваному творі зустрічаємо назви кафе чи ресторанів, які передаємо здебільшого транслітерацією, наприклад:

*“Ten minutes later, they slid into a booth at **Mustang Sally’s**” (Coben, 2022, c. 19)*

*Через десять хвилин вони проскочили до кабінки в кафе **Мустанг Саллі**.*

Звичайно, показник родового відмінку у цій назві міг би прогнозувати назву на кшталт *“У Мустанга Саллі”*, але, керуючись традицією перекладів таких назв у сучасній художній літературі, можемо обмежитись просто називним відмінком, оскільки прийменник у в даному випадку не є доміантним культурним маркером, як, наприклад, це притаманно для приймаючої культури (пор. напр. “У Славка”, “У Марії”, тощо). З іншого боку, перекладачу доводиться вносити пояснення до власної назви, зазначаючи, що мова йде про кафе.

Назви телевізійних шоу. У творі зустрічаємо назву телевізійного шоу, яке веде одна з персонажів:

*“Most of the jury members knew Hester from her cable news show **Crimstein on Crime**” (Coben, 2022, p. 45).*

*Більшість членів журі знали Гестер з її телевізійного шоу **Кримштейн про злочини**.*

Наведена назва шоу не складає яких-небудь труднощів, оскільки покликана відобразити головну героїню, її активність та, власне, тематику шоу.

На лексичному рівні твір Гарлана Кобена “The Match” (“Збір”) характеризується наявністю та використанням лексичних одиниць, які спрямовані на розкриття образів навколишньої дійсності, персонажів, подій, ситуацій, що передають зміст твору. Серед них

знаходимо лексичні одиниці, які належать власне до літературного художнього стилю, але в діалогічному мовленні переважають розмовні слова та словосполучення:

Whoa – Ова, You okay? – Все добре?, Nah – не, Candy-ass – страхопуд, Schmuck – дурбецало, дурко, Wiseass – розумник, Man, this is weird – Тряся, це все так дивно.

Очевидно, при перекладі тут необхідно керуватися принципом збереження приналежності лексичних одиниць до відповідного стилю. Прикладами розмовних слів та словосполучень виступають такі лексичні одиниці:

“You okay?” Hester asked” (Coben, 2022, с. 13)

Ти в порядку? – спитала Гестер”

*“You’re being a **candy-ass**,” Hester said” (Coben, 2022, с. 13)*

*“Ти поводишся, як **страхопуд**”, – сказала Гестер.*

Так як в українській мові не існує абсолютних відповідників даним виразам, ми обрали відповідники, які будуть зрозумілі для українського читача, використовуючи модуляцію, тобто смисловий розвиток, який є заміною слова вихідної мови лексичним елементом перекладацької мови, значення якої можна легко вивести зі значення слова оригіналу (*Bialyk, 2016, с. 109*).

Важливим моментом перекладу лексичних одиниць у художньому творі є врахування їх семантичних особливостей та диференціація значеннєвих відтінків слова на позначення конкретної реалії у відповідності до контексту оповіді. Прикладами диференціації з художнього твору Кобена є:

*“With the onslaught of media attention, most speculated that someone would come forward immediately and **claim** “Little Tarzan” (Coben, 2022, с. 11)*

*З натиском уваги ЗМІ більшість припустили, що хтось негайно виступить і **буде претендувати** на «маленького Тарзана».*

*“But days **turned** into weeks” (Coben, 2022, с. 11)*

*Але дні **переростали** в тижні.*

Вище перелічені приклади мають широку семантику і не мають повних відповідників у мові перекладу. Двомовний словник надає низку часткових варіантних відповідників, кожний з яких покриває одне з часткових значень іншомовного слова. Проте, навіть усі словникові відповідники в їх сукупності не охоплюють повністю широкої семантики слова мови-оригіналу.

Враховуючи семантичні особливості при перекладі, часто доводиться застосовувати модуляцію або смисловий розвиток, тобто замінювати слова або словосполучення мови перекладу на слово або словосполучення на мові перекладу, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення. Прикладами такої трансформації можуть слугувати:

*“He knew that Daniel Carter was currently working on a new town house development – twelve units, each with three bedrooms, **2.5 baths**, and according to the website, a kitchen with “charcoal-colored cabinetry” (Coben, 2022, с. 12)*

*Він знав, що Деніел Картер зараз працює над зведенням нового таунгауса — з дванадцять квартир, кожна з яких має три спальні, **дві ванні кімнати і один туалет та**, згідно з веб-сайтом, кухню з “шафами вугільного кольору”.*

*“He had spent the last six months living something of a normal, **domestic existence** in Costa Rica with a mother and her daughter, but now it was time to return to his remote Ecocapsule deep in the heart of the Ramapo Mountains” (Coben, 2022, h. 14).*

*Останні шість місяців він провів щось на кшталт нормального **спокійного життя** в Коста-Ріці з матір’ю та її дочкою, але тепер настав час повернутися до своєї далекої Екокапсули в самому серці гір Рамано.*

Словосполучення та фразеологічні одиниці становлять ще одну проблему, яка потребує перекладацьких рішень при їх відтворенні у перекладі:

“Big deal” (Coben, 2022, h. 14).

Подумаєш.

“Wilde was about to respond, but life ended up throwing him a massive curveball” (Coben, 2022, c. 14).

Вайльд уже хотів відповісти, але життя підкинуло йому ще одну несподіванку.

Для того, щоб передати значення словосполучень, як свідчить дослідження, використовувались такі семантичні трансформації як модуляція, диференціація, а також експресивація.

Сюжетна лінія твору також зумовлюється відповідним набором граматичних конструкцій, притаманних для вихідної мови, які обов’язково треба враховувати перекладачу при відтворенні твору у перекладі. Для того, щоб адекватно передати текст цільовою мовою, часто вдаються до використання транспозиції. Перекладений у такий спосіб вираз має іншу якість, але однакове значення, тобто адекватно відбивають зміст твору та задум автора. Найголовніше – вибрати форму, яка найкраще відповідає контексту:

“Mostly, if the weather was cooperative, young Wilde liked to sleep outside under the stars” (Coben, 2022, c. 11).

Зазвичай, якщо погода дозволяла, Вайльд любив спати просто неба.

“In his view, his parents were either dead or had abandoned him” (Coben, 2022, p. 14).

На його думку, його батьки або померли, або просто покинули його.

Ефективним при перекладі виявився ще один спосіб відтворення тексту, при якому синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється в дві або більше предикативні структури мови перекладу. Дана трансформація приводить або до перетворення простого речення в складне, або до перетворення простих або складного речення в два або більше самостійних речення:

“Now here he was, in a blue Nissan Altima rental, following Daniel Carter’s Ram pickup truck to a construction site” (Coben, 2022, p.114).

І ось він вже в орендованому Ніссані Альтима їде за пікапом Деніела Картера. Він прямував до будівельного майданчика.

Таблиця 2

Перекладацькі трансформації у художньому тексті

Трансформація	Англійський варіант	Український відповідник	Відсоткове відношення
Транскрипція	Sundew Avenue Mahwah Sandhill Sage Street Wilde	Сандью Авеню Мава Сендгіл Сейдж Стріт Вайльд	37%
Транслітерація	Costa Rica Ramapo Hamilton Ford Henderson Nevada	Коста Ріка Рамапо Гамільтон Форд Гендерсон Невада	29%
Модуляція	You okay? candy-ass	Ти в порядку?	14%

Продовження таблиці 2

Трансформація	Англійський варіант	Український відповідник	Відсоткове відношення
	2.5 baths domestic existence big deal massive curveball	страхопуд дві ванні кімнати і один туалет спокійне життя подумаєш несподіванка	
Диференціація	The streets were deserted a gut feeling He lit a cigarette and took a long drag I need you to run a background check	Вулиці були порожні внутрішній голос Він запалив сигарету і глибоко затягнувся Мені потрібно, щоб ви здійснили перевірку наявних даних	8%
Диференціація	It wassending shivers down his spine He delivered the speech with eloquence	В нього пішли мурашки по спині Він красномовно виголосив промову	8%
Транспозиція	If the weather was cooperative His parents were dead He was too articulate He kept it short There was no reason No good comes from this	Якщо погода дозволяла Його батьки загинули Він говорив надто багато Повідомлення було коротким Він не відчував потреби Нічого хорошого в цьому нема	6%
Членування	Now here he was, in a blue Nissan Altima rental, following Daniel Carter's Ram pickup truck to a construction site	І ось він вже в орендованому Ніссані Альтіма їде за пікапом Деніела Картера. Він прямував до будівельного майданчика	6%

Дані, наведені у Табл. 2, свідчать про неоднорідність використання перекладацьких замін (трансформацій) та способів перекладу одиниць першотвору. Впадає в око значна кількість використання транслітерації (29%) та транскрипції (37%). Очевидно, це пояснюється необхідністю збереження звукової форми власної назви оригіналу у перекладі. Таким чином, створюється ефект присутності «чужого» у перекладі, що є необхідною умовою адекватної передачі змісту вихідного тексту у цільовій культурі. Однак, ілюстровані способи передачі власних назв відкриті для дискусії та подальшого дослідження, оскільки, на жаль, мусимо констатувати, що стандарти літературної української мови та норми передачі іншомовних власних назв не усталені і часто віддаються на поталу та власний розсуд перекладача. Семантичний аспект перекладу репрезентований модуляцією (14%) та диференціацією значення лексичних одиниць (8%), що може слугувати доказом того, наскільки важливим є прочитання твору, його розуміння та інтерпретація перекладачем, бо від цього залежить не тільки вірний переклад першотвору, але і його рецепція читачем. Розбіжність граматичного устрою двох пар мов призводить до того, що перекладачу треба вдаватися до граматичних трансформацій, серед яких значне місце у досліджуваному тексті займає членування (6%).

III. ВИСНОВКИ

Таким чином, для адекватності та точного відтворення досліджуваного художнього твору у перекладі необхідно враховувати усі чинники, які можуть впливати на його рецепцію у цільовій мові, а саме: ідіостиль автора та мовні засоби, якими він послуговується для передачі сюжету твору. Перекладач, як правило, вдається до різних змін та трансформацій, щоб, з одного боку, якнайточніше передати зміст твору та ідіостиль автора, а, з іншого, відтворити лексико-семантичні та лексико-граматичні особливості твору відповідно до норм приймаючої культури, при цьому не спотворивши загального задуму автора. В результаті проведеного дослідження найбільш характерними виявились формальні лексичні трансформації – транскрипція (37%) та транслітерація (29%), лексико-семантичні трансформації – модуляція (14%) та диференціація (8%) та лексико-граматичні трансформації – транспозиція (6%) та членування (6%).

У цій статті лише коротко окреслені найбільш поширені трансформації, які використовувалися перекладачами для адекватного відтворення тексту-оригіналу у перекладі. В багатьох випадках прийняття рішень та окреслення стратегії перекладу художнього тексту можуть викликати дискусію щодо правомірності та аргументації їх застосувань. Але в цьому і полягає сутність художнього перекладу, який носить креативний характер в межах творчого задуму автора. Звідси отримує своє підґрунтя ідея множинності перекладу як основи витлумачення першотвору та його передачі у перекладі із врахуванням динаміки рецепції тексту у часовій площині його реципієнтом. Окрім того, перекладацькі рішення та стратегії, якими оперує перекладач, постійно вимагають аналізу культурних особливостей, комунікативно-прагматичного потенціалу тексту, а також розкриття авторського задуму та рецепції перекладеного тексту читачем.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розгляді комунікативно-прагматичних та когнітивних особливостей тексту художнього твору і їх відтворення у перекладі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бондаренко Ю. Словесно-стильовий аналіз літературного твору в школі. Дивослово. № 5. 2020. С. 11–16.
- Гончаренко Е. П. Питання про художню вірність перекладу проблема реалій. *Гуманітарний вісник. Сер. Іноземна філософія* : всеукр. збір наук. пр. Черкаси : ЧДТ, 2007. 570 с.
- Зорівчак Р. Український художній переклад як націєтворчий чинник. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія іноземні мови*. 2005. Вип. 12. С. 8–23.
- Карабан В., Ребенко М. Природа перекладацьких деформацій. *Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2007. С. 27–31.
- Кикоть В. М. Ідіостиль автора в художньому перекладі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія Філологічні науки*. Черкаси, 2018. № 2.2018. С. 21–34.
- Кикоть В. М. Українські перекладачі : матеріали до курсів «Художній переклад» та «Історія перекладу» : Навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2024. 240 с.
- Кикоть В. М. *Образна матриця та переклад поезії : монографія*. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2020. 632 с.
- Клименко Л.В. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграції. *Літературознавчі студії*. 2015. – Вип. 1 (1). С. 228–235.
- Ковганюк С.П. Практика перекладу. К.:Дніпро,1968. 276 с.
- Коломієць Л. В. Еволюція напрямів в англо-українському поетичному перекладі кінця 19-початку 20 ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2006. 44 с.
- Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. К: Вид-во Київського ун-ту.1971. 132 с.

- Корунець І. В. К 68 Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. “Нова Книга”, 2003. 448 с.
- Лановик М.Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії : автореф. дис. ... докт. філол. наук ; Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України. Київ, 2006. 39 с
- Некряч Т., Чала Ю. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів : Навч. посіб. Вінниця : Нова Кн., 2008. 200 с.
- Пермінова А. Онтологія художнього перекладу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Чернівці: Книги-XXI, 2012. Вип.29. С.88-91.
- Пермінова А.В. Перекладацька рецепція сучасної американської поезії: монографія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. – 352 с
- Пермінова А. В. Прагмасинергетична природа варіативності перекладацьких рішень. *Science and Education a New Dimension*. 2017. Т. 33, № 123. С. 56–59.
- Радчук В.Д. Перекладачі, теоретики, критики. *Всесвіт*, 1986. №11. С.151-157.
- Ребрій О. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
- Рильський М. Мистецтво перекладу. Київ : Рад. письменник, 1975. 329 с.
- Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007.247 с.
- Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу *Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*, м. Суми, 12–13 березня 2015 р. / редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми : СумДУ, 2015. С. 141–143.
- Austin J., Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. *The Modern Language Journal*. 1993. Vol. 77, no. 4. P. 565. URL: <https://doi.org/10.2307/329719> (date of access: 01.05.2024).
- Barthes R. *The Rustle of Language*. Berkely and Los Angeles : University of California Press, 1986. 373 p.
- Bialyk V. D. *Fundamentals of Translation Theory*. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t. 2016. 376 p.
- Coben H. *Match*. Penguin Books, Limited, 2022.
- Desjardins R. *Translation as Communication across Languages and Cultures*, by Juliane House, New York, Routledge, 2016, 158 pp., US\$46.95, ISBN 978-1-408-28983-9 (pbk). *The Interpreter and Translator Trainer*. 2017. Vol. 11, no. 1. P. 96–98. URL: <https://doi.org/10.1080/1750399x.2017.1305709> (date of access: 22.04.2024).
- Dixon J. S. Bassnett-McGuire, Susan. 1991. *Translation Studies*. Target. *International Journal of Translation Studies*. 1993. Vol. 5, no. 1. P. 99–102. URL: <https://doi.org/10.1075/target.5.1.11dix> (date of access: 29.04.2024).
- Feinauer I. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. Jeremy Munday. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*. 2003. Vol. 21, no. 1-2. P. 83–85. URL: <https://doi.org/10.2989/16073610309486332> (date of access: 12.05.2024).
- Feinauer I., Marais A., Swart M. *Translation Flows: Exploring networks of people, processes and products*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2023. 252 p.
- Krause M. T., Nord C., Sparrow P. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. *The Modern Language Journal*. 1992. Vol. 76, no. 4. P. 581. URL: <https://doi.org/10.2307/330103> (date of access: 02.05.2024).
- Nida E. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation: With Special Reference to Bible Translating (Helps for Bible Translators)*. Brill Academic Pub, 1982. 224 p.
- Reiss K., Vermeer H. J. *Towards a General Theory of Translational Action: Skopos Theory Explained*. Taylor & Francis Group, 2014.
- Robinson D. *Questions for Translation Studies*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2023. 273 p.

- The Routledge Handbook of Translation and Ethics / ed. by K. Koskinen, N. K. Pokorn. London ; New York : Routledge, 2020. | Series: Routledge handbooks in translation and interpreting studies : Routledge, 2020. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003127970> (date of access: 12.05.2024).
- Venuti L. Strategies of Translation. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2001. P. 240–244.
- Venuti L. The Translation Studies Reader / ed. by L. Venuti. 4th ed. Fourth edition. | Abingdon, Oxon; New York: Routledge, 2021. | : Routledge, 2021. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429280641> (date of access: 30.04.2024).
- Woodsworth J. The Fictions of Translation. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2018. 307 p.

REFERENCES

- Austin, J., & Baker, M. (1993). In Other Words: A Coursebook on Translation. *The Modern Language Journal*, 77(4), 565. [Online]. URL: <https://doi.org/10.2307/329719> (Accessed: 01.05.2024).
- Barthes, R. (1986). *The Rustle of Language*. Berkely and Los Angeles: University of California Press.
- Bialyk, V. D. (2016). *Fundamentals of Translation Theory*. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t.
- Bondarenko, Yu. (2020). Slovesno-stylovyi analiz literaturnoho tvoriv v shkoli [Verbal-Stylistic Analysis of Literary Works in School]. *Dyvoslovo*, 5, 11–16.
- Cherednychenko, O. I. (2007). (2007). Pro movu i pereklad [On Language and Translation]. K.: Lybid'.
- Coben, H. (2022). *Match*. Penguin Books, Limited.
- Desjardins, R. (2017). Translation as Communication across Languages and Cultures, by Juliane House. *The Interpreter and Translator Trainer*, 11(1), 96–98. [Online]. URL: <https://doi.org/10.1080/1750399x.2017.1305709> (Accessed: 22.04.2024).
- Dixon, J. S. (1993). Bassnett-McGuire, Susan. 1991. Translation Studies. *Target. International Journal of Translation Studies*, 5(1), 99–102. [Online]. URL: <https://doi.org/10.1075/target.5.1.11dix> (Accessed: 29.04.2024).
- Feinauer, I. (2003). Introducing Translation Studies. *Theories and Applications*, by Jeremy Munday. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 21(1-2), 83–85. [Online]. URL: <https://doi.org/10.2989/16073610309486332> (Accessed: 12.05.2024).
- Feinauer, I., Marais, A., & Swart, M. (2023). *Translation Flows: Exploring networks of people, processes and products*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Honcharenko, E. P. (2007). Pytannia pro khudozhniiu virnist perekladu: problema realii [Questions of Artistic Accuracy in Translation: Problem of Realia]. *Humanitarnyy visnyk. Seriya Inozemna filozofii: vseukrains'kyi zbirnyk naukovykh prats'*. Cherkasy: CDT, 570 p.
- Karaban, V., & Rebranko, M. (2007). Pryroda perekladats'kykh deformatsiy [The Nature of Translation Deformations]. *Visn. Kyiv. nats. un-tu imeni Tarasa Shevchenka*, 27–31.
- Klymenko, L. V. (2015). Khudozhnii pereklad yak vid mizhkulturnoyi komunikatsii v konteksti Yevrointegratsii [Artistic Translation as a Form of Intercultural Communication in the Context of European Integration]. *Literaturoznavchi studiyi*, 1(1), 228–235.
- Kolomiets, L. V. (2006). *Evolutsiya napryamiv v anhlo-ukrayins'komu poetichnomu perekladu kintsya 19-pochatku 20 st.* [Evolution of directions in English-Ukrainian poetic translation at the end of the 19th - beginning of the 20th century] (Doctoral dissertation, Kyiv).
- Koptilov, V. (2002). *Teoriya i praktyka perekladu* [Theory and practice of translation] (Doctoral dissertation, Kyiv).
- Koptilov, V. V. (1971a). Aktual'ni pytannia ukrayins'koho khudozhnoho perekladu [Current Issues of Ukrainian Literary Translation]. K: Vyd-vo Kyivs'koho un-tu.
- Koptilov, V. V. (1971b). Aktual'ni teoretychni pytannia ukrayins'koho khudozhnoho perekladu [Current theoretical issues of Ukrainian artistic translation] (Doctoral dissertation, Kyiv).
- Koronets, I. V. (2003). *K 68 Teoriya i praktyka perekladu (aspektnyy pereklad): Pidruchnyk* [Towards 68 Theory and Practice of Translation (Aspectual Translation): Textbook]. Vinnytsia: "Nova Knyha".
- Kovhanyuk, S. P. (1968). *Praktyka perekladu* [Practice of Translation]. K.:Dnipro.

- Krause, M. T., Nord, C., & Sparrow, P. (1992). Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. *The Modern Language Journal*, 76(4), 581. [Online]. URL: <https://doi.org/10.2307/330103> (Accessed: 02.05.2024).
- Kykot', V. M. (1992). Pershotvir i mnozhynnist' perekladiv [The Original and Plurality of Translations]. *Teoriya i praktyka perekladu: respublikans'kyi mizhvidomchyy naukovyy zbirnyk*, 18, 41–54.
- Kykot', V. M. (2018). Idiostyl' avtora v khudozhnomu perekladi [Author's Idiolect in Literary Translation]. *Visnyk Cherkas'koho natsional'noho universytetu imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. Seriya Filolohichni nauky*, (№ 2), 21–34.
- Lanovyk, M. B. (2006). Problemy khudozhn'oho perekladu yak predmet literaturoznachchoyi refleksiyi (Problems of artistic translation as a subject of literary reflection) (Doctoral dissertation, Kyiv).
- Nekryach, T., & Chala, Y. (2008). Cherez terni do zirok: trudnoshchi perekladu khudozhnikh tvoriv [Through Thorns to Stars: Difficulties of Translating Literary Works]. Vynnytsia: Nova Kn.
- Nida, E. A., & Taber, C. R. (1982). *The Theory and Practice of Translation: With Special Reference to Bible Translating (Helps for Bible Translators)*. Brill Academic Pub.
- Perminova, A. (2012). Ontolohiya khudozhn'oho perekladu (Ontology of Artistic Translation). *Naukovi pratsi Kamyanech-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenko: Filolohichni nauky*, 29, 88-91.
- Perminova, A. (2015). *Perekladatska retseptsia suchasnoyi amerykanskoyi poeziyi (Translation Reception of Modern American Poetry): monograph*. Kyiv: Dmytro Buraho Publishing House. 352 p.
- Perminova, A. V. (2017). Pragmasinertychna pryroda variativnosti perekladats'kikh rishen' (Pragmasynergetic Nature of Variability of Translation Decisions). *Science and Education a New Dimension*, 33(123), 56–59.
- Radchuk, V. D. (1986). Perekladachi, teoretyky, krytyky (Translators, Theoreticians, Critics) *Vsesvit*, 11, 151-157.
- Rebriy, O. (2012). Suchasni kontseptsii tvorchosti u perekladi [Modern concepts of creativity in translation]. Kharkiv: Vyd-vo KhNU im. V. N. Karazina.
- Reiss, K., & Vermeer, H. J. (2014). *Towards a General Theory of Translational Action: Skopos Theory Explained*. Taylor & Francis Group.
- Robinson, D. (2023). *Questions for Translation Studies*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. Koskinen, K., & Pokorn, N. K. (Eds.). (2020).
- Ryl'skyi, M. (1975). *Mystetstvo perekladu [The Art of Translation]*. Kyiv: Rad. pys'mennyk.
- Shulyk, S. (2015). Aktualni problemy khudozhn'oho perekladu [Current Issues in Literary Translation]. *Perekladats'ki innovatsiyi: materialy V Vseukrayins'koyi students'koyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi, m. Sumy, 12–13 bereznia 2015 r. [Translation Innovations: Proceedings of the V All-Ukrainian Student Scientific and Practical Conference, Sumy, March 12-13, 2015]*, (pp. 141–143). Eds. S.O. Shvachko, I.K. Kob'iakova, O.O. Zhulavs'ka, et al. Sumy: SumDU.
- The Routledge Handbook of Translation and Ethics*. London; New York: Routledge. [Online]. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003127970> (Accessed: 12.05.2024).
- Venuti, L. (2001). Strategies of Translation. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, 240–244.
- Venuti, L. (Ed.). (2021). *The Translation Studies Reader (4th ed.)*. Abingdon, Oxon; New York: Routledge. [Online]. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429280641> (Accessed: 30.04.2024).
- Woodsworth, J. (2018). *The Fictions of Translation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Zorivchak, R. (2005). *Ukrayins'kyi khudozhniy pereklad yak natsiotvorchyy chynnyk [Ukrainian Artistic Translation as a Nation-Building Factor]*. *Visnyk Lvivskoho universytetu im. Ivana Franka. Seriya inozemni movy*, 12, 8–23.